

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 15 Ocak 2013
Nr. Ref.: RK 341/13

KABUL EDİLMEZLİK KARARI

Başvuru No: KI 83/12

Başvurucular

**Muhamet Ukalo
Neime Ukalo**

**Yüksek Mahkeme'nin Rev. 521/2009 sayı ve 4 Haziran 2012 tarihli hakkında
anayasal denetim başvurusu**

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Enver Hasani, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Robert Carolan, Üye
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Kadri Kryeziu, Üye
Arta Rama-Hajrizi

Başvurucu:

1. Başvuru, Prizren mukimleri Bay Muhamet Ukalo ile Bayan Neime Ukalo (bundan sonra: "başvurucular") tarafından yapılmıştır.

İtiraz Edilen Karar

2. Başvurucular, kendilerine 1 Ağustos 2012 tarihinde teslim edilen Yüksek Mahkeme'nin Rev. 521/2009 sayı ve 4 Haziran 2012 tarihli kararına itiraz etmişlerdir.

Başvurunun Konusu

3. Başvurucular yukarıda mezkur kararlar Kosova Cumhuriyeti Anayasası'nın (bundan sonra: "Anayasa") 31. maddesi [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı], ve 46. maddesi [Mal Güvenliği] ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (bundan sonra: "Sözleşme") 6. maddesi (Adil Yargılanma Hakkı) ve 1. Ek Protokolün 1. maddesi (Mülkiyetin korunması) ile güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

İlgili Hukuk

4. Anayasa'nın 113.7 fıkrası, 03/L-121 sayı ve 15 Ocak 2009 tarihli Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa'nın (bundan sonra: "Yasa") 22. maddesi ve Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (bundan sonra: "İçtüzük") 56 (2). kuralı.

Başvuru Süreci

5. Başvurucu 17 Eylül 2012 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'ne (bundan sonra: "Mahkeme") başvurmuştur.
6. Mahkeme Başkanı'nın 5 Ekim 2012 tarih ve GJR 83/12 sayılı kararıyla Üye Ivan Čukalović raportör yargıç olarak görevlendirilmiştir. Başkan'ın aynı tarih ve KSH 83/12 sayılı kararıyla Üyeler: Almiro Rodrigues (başkan), Snezhana Botusharova ve Kadri Kryeziu'dan oluşan Ön İnceleme Heyeti belirlenmiştir.
7. Başvuru 5 Ekim 2012 tarihinde Yüksek Mahkeme'ye bildirilmiştir.
8. Ön İnceleme Heyeti 27 Kasım 2012 tarihinde raportör yargıcın raporunu inceledikten sonra tam kadroda toplanan Mahkeme Heyetine başvurunun kabul edilmezliğine ilişkin öneri sunmuştur.

Olguların Özeti

9. Başvurucuların babası 1963 yılında KBI Progres Kamu Şirketi (bundan sonra: "KBI Progres KŞ") ile mülk satış sözleşmesi imzalamıştır.
10. Mülk 15 Nisan 1967 tarihinde A.Q. adlı üçüncü kişiye satılmıştır.
11. Başvurucuların babası 6 Aralık 1968 tarihinde bir başka mülkü KBI Progres KŞ'ye bağışlama sözleşmesi imzalamıştır.
12. Prizren Belediye Mahkemesi'nin 1 Şubat 2001 tarih ve C. nr. 69/2000 sayılı kararıyla başvurucuların dava dilekçeleri kabul edilip, 21 Şubat 1963 ve 6 Aralık 1968 tarihlerinde imzalanan sözleşmelerin hükümsüz oldukları teyit edilmiştir. Belediye Mahkemesi KBI Progres KŞ'ye başvurucuları mülkün sahibi olarak kabul edip kadastro kayıtlarında mülkiyeti kendi adlarına kaydedebilecekleri şekilde mülkü onlara teslim etmesini emretmiştir. Prizren Belediye Mahkemesi, Temel Mülkiyet Hukuku Yasası'nın (Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti Resmi Gazetesi, sayı 6/1980, 30 Ocak 1980) 37. maddesi gereğince mülkiyet hakkını kanıtlaması

koşuluyla mülk sahibi mülkiyet hakkının iadesini dava açarak talep edebileceğini dikkate almıştır. Belediye Mahkemesi, başvuruçuların babasının akdettiği sözleşmelerin baskı altında imzalandıklarından hükümsüz ve dolayısıyla yasal etkisi olmadığını değerlendirmiştir. Bu karar 26 Mart 2001 tarihinde kesinleşerek bağlayıcı olmuştur.

13. Prizren Belediye Mahkemesi 4 Nisan 2001 tarihinde çıkarttığı C. nr. 69/2000 kararla kendisinin 1 Şubat 2001 tarihli kararını düzeltmiştir. Prizren Belediye Mahkemesi kararında başvuruçulara iade edilecek mülkün büyüklüğünü yazmayı unutmuştur. Bu karar 20 Nisan 2001 tarihinde kesinleşerek bağlayıcı olmuştur.
14. Başvuruçular 30 Nisan 2001 tarihinde Prizren Belediye Mahkemesine başvurarak bu mahkemenin kesinleşmiş ve bağlayıcı olan kararın icrasını talep etmiştir.
15. Prizren Belediye Mahkemesi 22 Haziran 2001 tarihinde çıkarttığı E. nr. 22/01 sayılı kararla kararın icrasını buyurmuştur. A. Q. adlı kişi 5 Temmuz 2002 tarihinde buna itiraz edip Prizren Belediye Mahkemesinden 22 Haziran 2001 tarihli kararın geçersiz ilan edilmesini talep etmiştir.
16. Prizren Belediye Mahkemesi 30 Ağustos 2002 tarihinde çıkarttığı E. nr. 22/01 sayılı kararla icra sürecini askıya almıştır; çünkü A. Q. mülk üzerinde mülkiyet hakkı iddia etmekteydi. Belediye Mahkemesi A. Q.'ye mülkün sahibinin kimin olduğunun tespiti ve bu şekilde icraya izin verilemeyeceğinin teyidi için çekişmeli yargı süreci başlatmasını önermiştir.
17. A. Q. 1 Ekim 2002 tarihinde Prizren belediye Mahkemesinde başvuruçular ve KBI Progres KŞ hakkında dava açmış, icra kararının durdurulup kendine ait mülkiyet hakkının teyidini talep etmiştir.
18. Prizren belediye Mahkemesi 17 Aralık 2002 tarihinde çıkarttığı C. nr. 556/02 sayılı kararla A. Q.'nin dava dilekçesini onayıp malik olma ve kullanıma dayanarak ihtilafli mülk üzerinde mülkiyet hakkının A.Q.'ye ait olduğunu teyit ve başvuruçulara A.Q.'nin mülkiyet hakkını tanımalarını emretmiştir. Dahası Prizren Belediye Mahkemesi 22 Haziran 2001 tarih ve E. nr. 22/01 sayılı kararın icrasına ilişkin kararı iptal etmiştir. Prizren belediye Mahkemesi şunları belirtmiştir:
 - a. Belediye Mahkemesi'nin C. nr. 69/2000 sayılı ve 1 Şubat 2001 tarihli kararını çıkarttığı yargılama sürecine A.Q.'nin yer almadığını ve bunu Prizren Belediye Mahkemesi kararının icraya çıktığı anda yargılama hakkında bilgisi olduğunu;
 - b. A.Q.'nin 1970 yılından beri ihtilafli mülkün emaneten maliki olduğunu ve A.Q. 15 Nisan 1967 tarihinde yapılan meşru devre istinaden mülke malik olduğunu belirtmiştir. A. Q. hiç kimse tarafından herhangi bir şekilde engellenmeksizin mülke malik olmuştur. Dahası A. Q. Prizren Belediye Mahkemesi E. nr. 22/01 sayılı ve 22 Haziran 2001 tarihli kararın icrası için olay yerine gidene kadar yargılama sürecinden haberdar değildi.
 - c. İhtilafli mülkün 21 Şubat 1963 tarihli alım satım sözleşmesi gereğince KBI Progress KŞ'nin mülkiyetine geçip Prizren Belediye Mahkemesi'nin 1 Şubat 2001 tarihli (C. nr. 69/2000) kararıyla sözleşmeler geçersiz ilan edildiğinden ihtilafli mülk hiçbir zaman kamu mülkiyetinde olmamıştır.
 - d. A. Q. Temel Mülkiyet İlişkileri Yasası'nın (Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti Resmi Gazetesi sayı 6/1980, 30 Ocak 1980) 28. madde 4. fıkrası uyarınca malik olma ilkesinden mülkiyet hakkını kazanmıştır.

Başvurucular Prizren Belediye Mahkemesi'nin bu kararına Prizren Bölge Mahkemesi nezdinde itiraz etmişlerdir.

19. Prizren Bölge Mahkemesi 28 Ocak 2004 tarihinde çıkarttığı Ac. nr. 254/2003 sayılı kararla başvuruçuların itirazını temelden yoksun bulup reddetmiş ve Prizren belediye Mahkemesi'nin 17 Aralık 2002 tarihli kararını desteklemiştir. Başvuruçular bunun üzerine Yüksek Mahkeme'ye revizyon başvurusunda bulunmuşlardır.
20. Yüksek Mahkeme 21 Temmuz 2004 tarihinde çıkarttığı Rev. nr. 137/2004 sayılı kararla başvuruçuların revizyon talebini kabul edip davanın yeniden görülmesi için dosyayı ilk derece mahkemesine iade etmiştir. Yüksek Mahkeme gerekçesinde "çekişmeli yargı usulü esas hükümleri ihlalleri gerekçede belirtilenler ile karar duruşmasında yönetilen deliller arasındaki çelişkide yatmaktadır" demiştir. Yüksek Mahkeme devamında "[...]Temel Mülkiyet İlişkileri Yasası'nın (Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti Resmi Gazetesi sayı 29/96) kamu mülkiyetindeki mülkler üzerinde zamanaşımı yoluyla iktisabın kazanılmayacağını öngören 29. maddesi ilga edildiğinden kamu mülkiyetindeki mülk üzerinde zamanaşımı yoluyla iktisabın mümkün olduğuna ilişkin ikinci derece mahkemesinin tespitini kabul edemez. Yüksek Mahkeme'nin değerlendirmesine göre bir yasal norm, kanunda geriye dönük etkisinin olacağı açıkça belirtilmediği sürece, gelecekte hukuki ilişkilerin düzenlenmesi için getirilir. Yukarıda belirtilen yasada geriye dönük bir etkinin olacağı öngörülmemiştir." belirtmiştir.
21. Prizren Belediye Mahkemesi 2 Haziran 2008 tarihinde çıkarttığı C. nr. 160/04 sayılı kararla A.Q.'nin dava dilekçesini onayıp, emaneten malik olma ilkesi uyarınca A. Q.'nin ihtilafli mülk üzerindeki mülkiyet hakkını teyit etmiş ve mülkün A. Q. üzerine kaydına onay vermiştir. Prizren Belediye Mahkemesi devamında E. nr. 22/01 sayı ve 22 Haziran 2001 tarihli kararın icrasını da onamıştır. Prizren belediye Mahkemesi şu değerlendirmeyi yapmıştır:
 - e. Belediye Mahkemesi'nin C. nr. 69/2000 sayı ve 1 Şubat 2001 tarihli kararını çıkarttığı yargılama sürecine A.Q.'nin yer almadığını ve bunu Prizren Belediye Mahkemesi kararının icraya çıktı anda yargılama hakkında bilgisi olduğunu;
 - f. A.Q.'nin 1970 yılından beri ihtilafli mülkün emaneten maliki olduğunu ve A.Q. 15 Nisan 1967 tarihinde yapılan meşru devre istinaden mülke malik olduğunu belirtmiştir. A. Q. hiç kimse tarafından herhangi bir şekilde engellenmeksizin mülke malik olmuştur. Dahası A. Q. Prizren Belediye Mahkemesi E. nr. 22/01 sayı ve 22 Haziran 2001 tarihli kararın icrası için olay yerine gidene kadar yargılama sürecinden haberdar değildi.
 - g. İhtilafli mülkün 21 Şubat 1963 tarihli alım satım sözleşmesi gereğince KBI Progress KŞ'nin mülkiyetine geçip Prizren Belediye Mahkemesi'nin 1 Şubat 2001 tarihli (C. nr. 69/2000) kararıyla sözleşmeler geçersiz ilan edildiğinden ihtilafli mülk hiçbir zaman kamu mülkiyetinde olmamıştır.
 - h. A. Q. Temel Mülkiyet İlişkileri Yasası'nın (Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti Resmi Gazetesi sayı 6/1980, 30 Ocak 1980) 28. madde 4. fıkrası uyarınca malik olma ilkesinden mülkiyet hakkını kazanmıştır.
 - i. Yüksek Mahkeme'nin Rev. nr. 137/04 sayı ve 21.07.2005 tarihli kararındaki uyarılara dayanarak Mahkeme, Davacı A. Q. ile mülkün önceki sahibi Gj. Q. arasında mülkiyet hukuku ilişkisi kurulduğu dönemde yürürlükte olan hukuki kurallar 20 yıllık süreden sonra emaneten malik olanın meşru sahibi

olmadığı halde mülkiyet hakkını kazanmasını öngörmekteydi; bu kurallar mülkiyet hukuki ilişkileri yasaının yürürlüğe girmesine kadar geçerliydi. Mevcut davada davacı her halükarda emaneten malik olmandır, zira meşru alım satım sözleşmesiyle kendisini mülk sahibi saymış, buna istinaden mülke malik olmuştur. Daha sonraki dönemde yapılan herhangi bir yargılama konusunda başvuru habersizdi ve ihtilaf mülk hakkında bir yargı sürecinin başlatıldığını bilmiyordu.

Başvurucular bu karara karşı Prizren Bölge Mahkemesi'ne itiraz başvurusunda bulunmuşlardır.

22. Prizren Bölge Mahkemesi 13 Ekim 2009 tarihinde çıkarttığı Ac. nr. 405/2008 sayılı kararla başvuru sahiplerinin itirazını temelden yoksun bularak reddetmiş ve Prizren Belediye Mahkemesi'nin 2 Haziran 2008 tarihli kararını onamıştır. Başvurucular bu karara karşı Yüksek Mahkeme'ye revizyon başvurusunda bulunmuşlardır.
23. Yüksek Mahkeme 4 Haziran 2012 tarihinde çıkarttığı Rev. nr. 521/2009 sayılı kararla revizyon talebini temelden yoksun olarak reddetmiş ve Prizren Bölge Mahkemesi'nin 13 Ekim 2009 tarihli kararını onamıştır.

Başvurucuların İddiaları

24. Başvurucular, Bölge Mahkemesi ile Belediye mahkemesi kararlarının Anayasa'nın 31 [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı], 46. maddesi [Mal Güvenliği]; AIHS'nin 6. maddesi [Adil Yargılanma Hakkı] ve 1. Ek Protokolün 1. maddesi [Mülkiyetin korunması]'ne aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Başvurucular ihtilaf mülkün veraset yoluyla sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Onlara göre bu anayasal hak dokunulmazdır ve güvence altına alınmıştır. Her nasılsa adalet mahkemeleri kararlarıyla A. Q.'nin mülkiyet hakkı tanındığını belirtmişlerdir.
25. Başvurucular A. Q.'nin, Prizren Belediye Mahkemesi'nin sözleşmeleri feshettiği 1 Şubat 2001 tarihinden itibaren ihtilaf mülkün emaneten maliki olmadığını belirtmişlerdir.
26. Başvurucular Prizren Belediye Mahkemesi'nin 2 Haziran 2008 tarihinde Yüksek Mahkeme'nin 21 Temmuz 2004 tarih ve Rev no. 137/20 sayılı kararındaki uyarılar doğrultusunda hareket etmediğinden tarafsız olmayıp Anayasa'nın 31. maddesiyle [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ile güvence altına alınan haklarını ihlal ettiğini belirtmişlerdir.

Başvurunun Kabul Edilirliği

27. Mahkeme, başvuru sahiplerinin şikâyeti hakkında bir karara varabilmesi için öncelikle Anayasa'da belirtilen Yasa ve İçtüzükte ayrıntılarına yer verilen kabul edilirlilik koşullarının yerine getirilip getirilmediğinin ele alınması gerektiğini tespit etmiştir.
28. İçtüzüğün 36 1 (c) kuralı şöyledir: *Mahkeme başvuruları ancak şu durumlarda inceleyebilir: c) Başvurucu açıkça temellendirildiği zaman.*
29. Bu çerçevede Mahkeme, başvuru sahibinin, Anayasa ile güvence altına alınmış hak ve özgürlüklerini ihlal etmesi durumları dışında Yüksek Mahkeme'nin olgu veya yasalarla ilgili yanlış yaptıklarına ilişkin şikâyette bulunulamayacağını tespit etmiştir. Bununla ilgili olarak Mahkeme, hukuk mahkemelerinde alınan kararlar göz önünde bulundurulduğunda, dördüncü derece mahkemesi olmadığını vurgulamak ister. Hukuk mahkemelerinin rolü ve görevi usul ve maddi hukuka ilişkin kuralların

yorumlanıp uygulanmasıdır (bkz. *mutatis mutandis* Garcia Ruiz – İspanya [GC] 30544/96 davası AİHM 1999-I tarihli kararı 28. Maddesi).

30. Anayasa Mahkemesi, delillerin doğru sunulup sunulmadığını ve başvurucuya adil yargılama yapılması anlamında usullerin, bir bütün olarak ele alındığında, gerektiği şekilde uygulanıp uygulanmadığını değerlendirebilir (bkz. *mutatis mutandis*, Edwards – Birleşik Krallık 13071/87 sayı ve 10 Temmuz 1991 tarihli kabul edilmiş dava başvurusu hakkında Avrupa İnsan Hakları Komisyonunun Raporu vb.).
31. Mevcut başvuruda başvurucu Yüksek Mahkeme'nin yasaları bir bütün olarak doğru uygulamayışına itiraz edip alt derece mahkemelerinin kendisine ödenecek maddi ve manevi tazminat tutarına ilişkin olguların tespiti konusunda şikâyetçidir.
32. Başvurucu netice itibariyle haklarının kamu otoritesince ihlal edildiğini gösterecek delillerle başvurusunu desteklememiştir. Öyle ki Mahkeme yargılama usullerinin herhangi bir şekilde hakkaniyetsiz ve keyfi olduğunu tespit etmeye yetkili değildir (bkz. *mutatis mutandis*, Shub – Lituanya davası ile ilgili AİHM'nin 17064/06 sayı ve 30 Haziran 2009 tarihli kabul edilmezlik kararı).
33. Bu nedenle başvurucu Yüksek Mahkeme'nin Anayasa ile güvence altına alınan haklarını nasıl ve neden ihlal edildiğini ortaya koyamamıştır.
34. Bu tespitten başvurunun İçtüzüğün 36. kural (1c) fıkrası uyarınca açıkça temelden yoksun olduğu ortaya çıkmaktadır.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

İçtüzüğün 36. kuralı (1c) bendi ile 56. kuralı (2) fıkrasına Anayasa Mahkemesi'nin 27 Kasım 2012 tarihinde yapılan duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Başvurunun kabul edilmez olarak reddine karar verilmiştir.
- II. İşbu karar Yasanın 20.4 maddesi uyarınca taraflara bildirilip Resmi Gazetede yayımlanır.
- III. Karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Ivan Čukalović, imza

Prof. Dr. Enver Hasani, imza